

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. XIV. Contritio charitate perfecta non causatur in peccatore physicè,
& efficienter à gratia justificante, seu habitu charitatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

illud procurare, suadendo absolute Petro peccatum minus. Et eadem est ratio de duplici peccato Petri, quorum unum majus est altero; quamquam enim non pecces permittendo minus, ut Petrus evitet majus, attamen illicitè procuras minus, absolute illud suadendo.

Dico, Absolute, quia nullum videtur peccatum dicere: si alterutrum vis facere, fac potius illud quod minus est, tali namque comparatione non confilis malum, sed potius abstinemiam à majori malo.

Petes, an liceat inefficaciter & conditionate velle propriam damnationem pro salute aliorum? Respondeo affirmative; quoniam per illam inefficacem & conditionatam voluntatem (qualem fortè habuit Apostolus Rom. 9. de quo supra) solum explicatur vis charitatis proximi, ut scilicet, si esset necessarium, & posset licite optari damnatio propria pro salute proximi, vellet illam; ac proinde potius deservit ad augmentum charitatis, & ad charitatem excitandam, quam ad ejus diminutionem; & ex consequenti charitas ad illud desiderium conditionatum potius inclinat, quam illi adversetur.

Enimvero considerat homo gratiam & gloriam, ut sunt bona propria, salutem autem proximorum, ut credit in quendam majorem gloriam Dei, & sub illa consideratione ait, se optare ceteris his propriis bonis propter majorem gloriam Dei.

Si inferas: ergo eodem modo & eadem ratione licitum erit optare proprium peccatum. Respondeo negando Consequentiam. Disparitas est, quòd talis actus directè involvat injuriam in Deum; quippe peccatum est majus malum respectu Dei, quàm respectu peccatoris, secus damnatio. Unde in Consequente non comparatur malum proprium cum bono divino, veluti in Antecedente, sed cum malo Dei; id est, in Antecedente optatur propria damnatio, quæ est bonum divinum, utpote actus justitiæ divinæ; in Consequente verò proprium peccatum, quod est essentialiter malum extrinsecum Dei, adeoque nullo bono sine optabile.

Cæterum, si vis esse Catholicus, dic & intus dic: Quid prodest homini, si mundum universum lucretur, anime vero suæ detrimentum patitur? Aut, quam dabit homo commutationem pro anima sua? Filius enim hominis venturus est in gloria Patris sui cum Angelis suis, & tunc reddet unicuique secundum opera eius. Ita æterna Veritas Christus Matt. 16. v. 26. & 27.

Non ait, opera aliena, sed, opera eius, id est, opera propria. Nam attestante Apost. 2. Cor. 5. v. 10. Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.

His ita constitutis de conditionibus requisitis ad Contritionem charitate perfectam, su-

perest quæstio speculativa, quæ sit causa efficiens hujusmodi Contritionis, cum enim infallibiliter disponat ad justificationem, in qua, ut loquitur Concil. Trid. sess. 6. c. 7. Cum remissione peccatorum hæc omnia simul iuxta accipit homo per Iesum Christum, cui inferitur fides, spes & charitatem, docent communiter Thomistæ, Contritionem charitate perfectam in primo instanti suæ existentie procedere efficienter ab habitu charitatis, ad quæ disponit, datâ mutâ prioritate inter actum & habitum. Sed hæc doctrina non placet Scoulistis, ideo cum ipsis dico:

CONCLUSIO XIV.

Contritio charitate perfecta non causatur in peccatore physice, & efficienter à gratia justificante, seu habitu charitatis.

Videtur esse Doctoris Subtilis 4. dist. 14. q. 2. n. 14. ibi: Peccator in peccatis exsternis... potest ex naturalibus, cum communi influentia considerare peccatum commissum, ut offensivum Dei, & contra legem divinam &c. & potest voluntas ipsam sub aliquo illorum rationum, vel sub multis illud peccatum sic consideratum detestari. & ille motus potest continuari, & intendi ante infusionem gratie. Potest etiam ista detestatio esse totaliter circumstantionata circumstantiis moralibus debitis. Sec. iste autem motus dicitur Attritio, & est dispositio sive meritum de congruo ad deletionem peccati mortalis, quæ sequitur in ultimo instanti alicuius temporis, in quo tempore ista Attritio duravit.

Et paucis interpositis, idem repetit dicens: Vel oportet dicere, quòd insufficitur peccator sine omni dispositione sufficiente de congruo ex parte eius... vel nulla potest esse sufficientior dispositio ad istam justificationem, quam ista Attritio perfectè circumstantionata in genere mori: & tunc in ultimo instanti, vel aliquo usque ad quod Deus determinavit Attritionem debere durare, ad hoc ut sit meritum de congruo ad justificationem, infundatur gratia, & tunc simpliciter deletur peccatum.

Ergo ex mente Scoti, Attritio perfectè circumstantionata, quæ est dispositio seu meritum de congruo ad justificationem, antecedit infusionem gratiæ, per consequens infusionem habitus charitatis. Igitur Contritio charitate perfecta ab habitu charitatis physice & efficienter non causatur.

Quinimmo, reponit quispiam, secundum Doctorem Subtilem, contrarium est verum. Quod probo ex his verbis, quæ lego eadem dist. & quest. n. 15. Et si manet idem motus contra peccatum in esse natura & moris, qui prius, idem motus qui prius fuit Attritio, in illo instanti sit Contritio: quia in illo sit concomitans gratia, & ita actus formatus, quia habens secum charitatem, quæ est forma actus, ut hic loquimur.

Ibi tamen oportet distinguere signa natura inter actum, ut est talis in esse natura, & moris, & inter

ciens Contritionis charitate perfectæ Trident.

457. Conclut videtur esse Scoti. ubi docet Contritionem charitate perfectam esse dispositionem ad gratiam sanctificantem.

458. Obiectio ex scoto.

458. Obiectio ex scoto.

charitatem, & inter actum ut est formatus; quia in primo signo natura est ibi actus talis, in secundo charitas, in tertio actus formatus à charitate iam inclinante, & inherente, & sic Attritio sit Contritio, sine omni reali mutatione actus. Ecce quamvis Attritio precedat charitatem, equidem Contritio sequitur; quidni ergo Contritio juxta Scotum possit effici ab habitu charitatis?

459. Responsio, quod Scotus per Attritionem intelligat Contritionem charitate perfectam.

Respondeo, Doctorem nostrum per Attritionem, quam asserit dispositionem præviam & meritum congruum ad justificationem, non intelligere Contritionem imperfectam, quam Trident. sess. 14. c. 4. appellat Attritionem, sed Contritionem charitate perfectam; loquitur enim de Attritione, quæ extra Sacramentum proximè disponit, & infallibiliter meretur de congruo gratiam justificantem, ut patet ex contextu: certum autem est, Contritionem imperfectam, quæ dicitur Attritio, haud taliter disponere, vel mereri gratiam justificantem. Interim vocat Scotus illam Contritionem charitate perfectam, Attritionem, ut distinguat Contritionem informem à formata.

Quod autem ille modus loquendi non placeat Suario, parùm refert, quia, ipso Suario teste, ita cum Scoto loquuntur Paludanus, Richardus, & Soto; congruitas porò locutionis pendet ab usu communi, & quamvis fortè nunc post Concilium Trid. quod magis & aliter distinxit istos terminos, non tam congruè dolor proximè disponens extra Sacramentum ad justificationem, vocaretur Attritio, certè tempore Scoti potuit fuisse communis acceptio & usus illius vocis. Hæc de nomine satis.

460. Obiicitur ex verbis Scoti habitum gratiæ seu charitatis non cauere physicè & efficienter Contritionem, nequidem formatam. Et sic, inquit, Attritio sit Contritio, id est Contritio informis sit formata sine omni reali mutatione actus. Ergo idem physicus actus, qui nunc est Attritio sive Contritio informis, in sequenti signo nature denominabitur Contritio formata. A quo? Nūquid à charitate physicè efficiente?

A charitate, inquit, iam inclinante & inherente, id est, ab habitu charitatis concomitante, quemadmodum fides, spes, & cæteræ virtutes morales, quæ formantur à charitate habituali, non tamquam à principio physicè efficiente omnes illos habitus & actus; siquidem habitus fidei & spei supernaturales à solo Deo infunduntur; sed tamquam à forma extrinseca concomitante & dignificante subiectum, in tantum, ut hominis bona opera, quæ alioquin non essent meritoria nisi de congruo, jam mereantur de condigno augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum, ut expressè definit Concilium Trident. sess. 6. can. 32.

Conc. Trid.

Subscribo ejus verba; Si quis dixerit homi-

nis iustificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius iustificati merita; aut ipsum iustificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & Iesu Christi meritum, cuius virum membrum est, sunt, non verè mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, si tamen in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum; anathematisit.

Profectò cum sit idem numero actus Contritio informis & formata secundum Scotum, quomodo fieri potest, ut pro eodem tempore vel instanti reali, physicè & efficienter non producat ab habitu charitatis & simul producat? Non est conceptibile, quoniam nova causalitas physica postulat novum instantis physicum, & non sufficit signum nature, quod tantum est rationis. Si ergo Contritio informis in primo signo nature non causatur physicè ab habitu charitatis, neque formata in tertio signo nature causalitur.

Dico, In tertio signo nature; quia in instanti reali vel tempore sequenti, non video, quare non possit physicè causari sive conservari ab habitu charitatis iam inherente. Quamquam enim idem numero effectus non posset, saltem naturaliter, produci à duabus causis totalibus ejusdem ordinis, simul, & conjunctim influentibus; equidem duas causas totales ejusdem ordinis posse naturaliter eundem effectum diversimodè ponere, planè existimo.

Quippe fieri potest, quod aliud agens habeat æqualem virtutem cum hoc agente, quod jam producit effectum; si igitur constitueretur illud agens in eisdem circumstantiis, in quibus positum est hoc agens, & Deus determinaret illud ad producendum hunc numero effectum, qui jam producit ab hoc agente, nulla est ratio, quare non produceret.

Etenim singularitas effectus non dependet à singularitate causæ, ita ut ex naturali & intrinseca individuatione hanc numero causam postulet; sed intrinsece provenit ab ultima realitate nature, ab ipsa scilicet hæcitate; extrinsece verò à determinatione causæ primæ, saltem in actionibus non liberis; ergo sicut determinat Deus hunc ignem ad producendum hunc numero calorem, cur non posset determinare alium ignem æqualis virtutis, ad producendum eundem numero calorem?

Et idem videtur dicendum de actionibus liberis; cum enim agens creatum liberum non cognoscat à parte rei singularitatem seu hæcitatatem, sed solus Deus, & libertas non consistat in indifferentia ad producendum hunc vel illum numero actum, sed in indifferentia ad agendum & non agendum, ad producendum hunc specie actum vel oppositum, hinc communiter admittitur, Deum determinare actiones liberas causæ secundæ quoad individuum, licet causæ secundæ libera determinet eandem quoad speciem & exercitium.

Sci,

459. Quod conuenienter ab actu.

461. Secundum Scotum idem numero actus Contritio informis & formata.

Dixi causam potè esse effectum ab actu.

464. Contra.

462. Singularitas effectus non dependet ex se ipsa à causæ natura, sed ex determinatione naturæ Dei.

etiam in actionibus liberis.

466. Immo in principio.

Sed quid Doctor Subtilis de hac incidente controversia? 2. distinct. 20. qu. 2. nu. 3. sic scriptum reperio: Dico (sicut dictum est) quod idem homo in numero non solum quoad animam, sed etiam quoad corpus organicum potuit esse filius Adae, & filius Abrahæ: & ex quocumque istorum duorum fuerit, idem in numero fuisse. Et post pauca: Dico, quod eadem materia ex qua iste generatur, quæ fuit in statu naturæ lapsæ sub forma alimenti, talis potuit esse in statu Innocentii sub forma alia, puta panis, vel huiusmodi.

Cumque tibi ipsi objecisset, quod identitas numeralis in effectu, non solum requirat identitatem numeralem materię, sed etiam efficientis: Respondet: Quod non oportet: ignis enim A. quantitatis & virtutis tantæ, si ex tali materia ignem talem generaret, ignis B. eiusdem virtutis & qualitatis, pro eodem instanti, si in istam materiam ageret, eandem ignem in numero produceret: non obstante quod generans sit aliud & aliud numero: quia generatum non sequitur præcisè unitatem vel pluralitatem ex generante. Unde corpus organicum ad hoc, quod sit idem numero, non requiritur agens idem numero, licet requiratur ibi materia eadem numero, & tunc materia existens eadem, induceretur à diversis generantibus eadem forma numero. Hæc ille.

Quapropter, ut ad propositum revertamur, idem numero actus, qui hoc tempore vel instanti reali est Contritio informis & formata, producit autem physicè efficienter ab auxilio actuali gratiæ, supplente vicem habitus, in sequenti tempore, vel instanti reali si continetur, poterit conservari ab habitu iam infuso & inherente; sicuti formæ substantiales possunt conservare dispositiones prævias, secum remanentes. An autem de facto sic fiat, novit ille, qui infundit habitum, & causat auxilium actuale, supplens vicem habitus.

Dices; Scotus affirmat illum actum, qui est Contritio, aliquo tempore, vel momento separari à gratia; ergo licet ille actus, ut est Contritio informis, non causetur efficienter ab habitu charitatis seu gratiæ, utpote pro illo tempore separata à gratia, nihilominus idem actus, ut est Contritio formata in tempore subsequenti, utpote gratiæ conjuncta, ab illa, physicè efficietur.

Respondet, si Doctor Subtilis vellet affirmare, illum actum, qui est Contritio, aliquo tempore separari à gratia, ut quid recurret ad signa naturæ? Plura enim huiusmodi signa in eodem tempore ab omnibus admittuntur.

Ut autem clariùs appareat, hanc non fuisse eius intentionem, audi quid dicat supra nu. 16. Prima via videtur rationabilior, scilicet, quod per actum Penitentia informem, sed plene vel semiplene circumstantionatum in genere moris, deletur peccatum, ut per dispositionem præviam, & meri-

rum de congruo, per actum autem Penitentia, qui est formatus, & dicitur Contritio, deletur ut per actum concomitantem.

Et cum arguitur (prosequitur Scotus) Contritio ut Contritio sequatur deletionem; Respondet, actus, qui est Contritio, in eodem instanti temporis (nota bene) præcedit naturæ deletionem, licet ut Contritio, hoc est, ut formatus, sequatur deletionem ordine naturæ; & sic debet concedi in sensu divisionis, quod per actum, qui est Contritio, deletur peccatum, ut per dispositionem omnino proximam. Nec est inconveniens, immo conveniens, dispositionem proximam simul esse cum forma, ad quam disponit.

Quid tibi videtur benigne Lector? Nonne Scotus hic affirmat, illum actum, qui est Contritio, non semper esse formatum gratiæ, sed aliquo tempore vel momento ab illa separari? Cæcus debet esse, qui non videt oppositum.

Quod ergo n. 15. insinuat, Attritionem posse delinere antequam infundatur gratia, est ex opinione aliorum, qui ita fieri posse existimant. Potest dici (scilicet ex sententia Richardi dist. 17. a. 1. q. 3.) quod Deus disponit per Attritionem in aliquo tempore, tamquam per aliquod meritum de congruo, in aliquo instanti dare gratiam, & pro illa Attritione, ut promerito iustificat, sicut est meritum iustificationis. Et licet non continuaretur idem actus circa peccatum in genere naturæ & moris, qui prius, adhuc in illo instanti infunderetur gratia, qua iam præcessit meritum sufficiens de congruo.

Est enim, quod in ultimo instanti intellectus & voluntas cessent à præterito actu, convertendo se ad aliquem alium actum impertinentem: quare non iustificabitur iste in ultimo instanti, sicut alius habens in illo instanti actum, quem prius habuit? Ille enim, qui in illo instanti habet actum, per actum huius, ut in illo instanti non iustificatur, sed per actum ut præcessit in tempore, & hoc modo habuit alius actum illum. Et secundum hoc diceretur, quod non oportet ad deletionem peccati continuari aliquem actum Penitentia, neque formatum, neque informem: sed tantummodo in tempore præcedere usque ad instanti actum Penitentia informem. Hæc ille Scotus, nihil asserens, sed inquirens veritatem illius sententiæ, quam postmodum reprobabat, tamquam minus rationabilem; quippe ex qua sequeretur infusio gratiæ in illo instanti, tamen poneretur obex.

Sed quid, inquit, si in illo instanti ponatur obicem? Sicut enim potest tunc habere actum impertinentem, ita oppositum. Diceretur, quod non potest ponere obicem, quia iam meruit, ut in illo instanti daretur sibi gratia. Sed hoc nihil est; quia est non posset quis in instanti præmiationis post meritum de condigno ponere obicem, ut in instanti mortis non potest quis demereri (tunc enim merito suo debet reddi impeccabilitas) tamen, qui a merito de condigno, potest ponere obicem in illo instanti, in quo recipiet terminum meriti de congruo, si non esset obex: & sicut

Quomodo Contritio charitate perfecta præcedat & sequatur deletionem peccati ex scoto.

467. Sententia Richardi.

468. quam reprobat Scotus tamquam minus rationabilem. In instanti præmiationis de condigno, non potest poni obex, an idem in præmio de condigno.

& sicut in termino meriti de congruo, potest non habere illud quod meruit, quia potest obicem, ita est verisimile, quod nisi continuet in illo instanti actum similem in genere moris, non habebit illud, ad quod talis actus disponit merito de congruo. Et ideo prima via videtur rationabilior &c. ut supra.

469. Dispositio prævia deletioni peccati, informis; comitans formata ex Secoto. Ex his luculenter deducitur, quomodo intelligendum sit, quod eadem quæst. ait Doctor n. 13. in fine: De tertio dico, quod actum aliquem humanum requiri ad deletionem peccati, potest dupliciter intelligi; vel ut dispositionem præviã, vel ut concomitantem: primo modo sufficit actus informis, immo semper est informis, quia dispositio prævia ad peccati deletionem est semper sine gratia & charitate (scilicet in primo signo naturæ) à cuius solius inbarentia, & inclinatione ad actum dicitur actus formatus in tertio signo naturæ.

470. Probatio Conclusio nis. Secundo modo dico, quod requiritur actus formatus: nam in illo instanti temporis, in quo deletur peccatum, charitas inest, & per consequens, si actus requiritur ut concomitans, requiritur ut formatus. Hæc sufficiant de mente Doctoris Subtilis.

Impossibile videtur idem esse prius physicè & posterius respectu ejsdem. Quantum autem ad veritatem Conclusio nis, probatur illa hoc argumento: Non est asserenda aliqua causalitas physica, quæ neque est manifestè possibilis, neque ullo modo necessaria: atqui causalitas physica habitus gratiæ, seu charitatis respectu illius actus, qui est Contritio charitate perfecta in homine peccatore, nec est manifestè possibilis, nec ullo modo necessaria: ergo non est asserenda.

471. Contritio charitate perfecta est dispositio ad iustificationem. Minor, in qua sola vertitur cardo difficultatis, probatur quoad primam partem; quia impossibile videtur, idem esse prius physicè & posterius respectu ejsdem; sic enim esset prius physicè seipso, quæ est manifesta implicancia; atqui admisa causalitate physica habitus gratiæ respectu illius actus, qui est Contritio charitate perfecta in homine peccatore, idem erit prius physicè & posterius respectu ejsdem; ac consequenter prius physicè seipso: ergo hæc causalitas si non est manifestè impossibilis, saltem non est manifestè possibilis.

Probo Minorem, nam reliqua sunt evidentia; quia actus hominis peccatoris, qui est Contritio charitate perfecta, est dispositio sive causa dispositiva ad iustificationem, seu habitum gratiæ: ergo est prior in genere causæ efficientis ipso habitu gratiæ, & erit effectus habitus gratiæ: ergo physicè posterior habitu gratiæ, & per consequens prior physicè, & posterior respectu ejsdem habitu gratiæ, consequenter prior seipso, quæ, ut dixi, est evidens implicancia, sic enim simul esset, & non esset; esset, quia prior, non esset, quia posterior.

472. Probatur ex Script. Luc. 7. Porro illum actum, qui est Contritio charitate perfecta in homine peccatore, habere rationem causæ dispositivæ ad iustificationem,

hæc difficulter ostenditur ex doctrina fidei. Luca 7. v. 47. ait Christus: Remittuntur ei (Mariæ Magdalenæ) peccata multa, quoniam dilexit multum. Ergo hæc causalitas est vera: ideo homo iustificatur, quia contritur; & non è contra: Ideo contritur quia iustificatur.

Hinc Trident. sess. 14. c. 4. Fuit autem quovis tempore ad imperandam veniam peccatorum hic Contritionis motus necessarius; & in homine post Baptismum lapsò, ita demum preparat: ad remissionem peccatorum &c. Et ibidem docet: Esti Contritionem: hæc aliquando charitate perfecta esse contingat, hominemq; Deo reconciliare priusquam hoc Sacramentum (Pœnitentiæ) actum suscipiatur; ipsam nihilominus reconciliationem ipsi: Contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam.

473. Homo aut iustificatur sine omni dispositione. Ecce Contritio reconciliat; Contritioni adscribitur reconciliatio, non è converso reconciliatio Contritio: ergo Contritio est causa reconciliationis seu iustificationis, & non è contra iustificatio causa Contritionis.

An forte dicendum exillimas, hominem impium iustificari sine omni dispositione? Noli id dicere, nisi velis manifestè contradicere eisdem Concilio, quod sess. 6. c. 6. enumerat dispositiones ad iustificationem dicens: Disponuntur autem ad ipsam iustitiam &c. inter quas dispositiones penultima est Pœnitentiã: Ac propiterea, inquit, moventur adversus peccata per odium illa quod è detestationem, hoc est, per eam Pœnitentiã, quam ante Baptismum agi oportet.

474. Quæ sit effectus Contritionis. Et cap. 7. ejsdem sess. sic incipit: Hanc dispositionem seu preparationem iustificatio ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum. Ergo actus, qui est dispositio, præcedit habitum gratiæ, quem utique, ut ibidem docet: Spiritus Sanctus paritur singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem.

Ergo habitus gratiæ non causat physicè & efficienter dispositionem, sed magis è converso dispositio est causa habitus, si non physicè efficiens, quoniam habitus supernaturalis à solo Deo infunditur, saltem physicè à Deo prærequisita tamquam meritum de congruo.

475. Præmissi potest præcedere causam meritorem in esse physico; siquidem Christus nondum natus meruit gratiam & gloriam antiquis Patribus, qui per fidem in ipsum iustificati & salvati fuerunt; meruit, inquam, per opera præexistentia in divina cognitione.

Interim habitum gratiæ infundi à Deo, propter prævisam tantummodo Contritionem hominis peccatoris, nemo hæcenus docuit, & repugnat Tridentino, quod, ut mox vidimus, requirit actus fidei, spei, charitatis, Pœnitentiæ in esse physico: Dum excitatus, inquit

474. Justificatio non est effectus Contritionis, sed effectus iustificationis.

475. Homo aut iustificatur sine omni dispositione.

476. Quæ sit effectus Contritionis.

477. Præmissi potest præcedere causam meritorem in esse physico.

478. Dum excitatus, inquit

Inquit cap. 6. divina gratia, & adiuti, fidem ex
auditu concipientes, libere moventur in Deum cre-
dentes vera esse &c. Numquid solummodo
in praesentia divina? Stultum est id cogi-
tate.

Quocirca idem Concilium eadem sess. c. 5.
Declarat, ipsius iustificationis exordium in adultis à
Deo per Iesum Christum proveniente gratia sumen-
tum esse, hoc est, ab eius vocatione, quâ nullis eo-
rum existentibus meritis vocantur, ut qui per peccata
à Deo aversi erant, per eius excitantem atque adju-
vantem gratiam, ad convertendum se ad suam ipso-
rum iustificationem, eidem gratie libere assentiendo
& cooperando (procul dubio physice, & non
tantum in divina praesentia) disponantur.

Et cap. 8. docet gratis justificari hominem;
quia nihil eorum, quae iustificationem praecedunt,
sive fides, sive opera, ipsam iustificationis gratiam
promoveant, sicut de condigno. Ergo opera,
inter quae meritò computatur actus, qui est
Contritio charitate perfecta, praecedunt phy-
sice & realiter ipsam justificationem, & non
contra. Ergo justificationis gratia non est
causa physice efficiens illa opera.

Quae igitur? Gratia actualis, iuxta defini-
tionem ejusdem Concilii eadem sess. can. 3.
si quis dixerit sine proveniente Spiritus sancti inspi-
ratione atque eius adiutorio, hominem credere, spe-
rare, diligere, aut penitere posse, sicut oportet, ut
ei iustificationis gratia conferatur, anathema sit.
Et can. 4. si quis dixerit liberum hominis arbi-
trium à Deo motum, & excitatum, nihil cooperari,
assentiendo Deo excitanti atque vocanti, quo ad ob-
tinendam iustificationis gratiam se disponat, ac pra-
paret &c. anathema sit.

Omitto, planè diversam esse rationem me-
ritorum Christi; licet enim propter illa prae-
vili, & nondum physice excellentia, data fuerit
gratia antiquis Patribus, certè hanc gratiam
fuisse causam physicam & efficientem merito-
rum Christi, nemo hactenus somniavit, uti se-
cundùm Adversarios gratia habitualis est causa
efficiens physica illius actus, qui est Contritio
charitate perfecta, & meritum de congruo
ejusdem gratiae habitualis; adeoque princi-
pium physicum meriti cadit sub idem meri-
tum, & ex consequenti idem est meritum sui-
ipsius saltem mediatur, juxta illud axioma;
Quod est causa causa, est etiam causati causa.

Propter quod incommodum evitandum
communiter docent Theologi, & quasi in-
dubitatum habent hanc propositionem: Princi-
pium meriti non cadit sub meritum.

Unde consequenter asserunt, Christum
neutiquam meruisse unionem hypostaticam,
neque de condigno, neque de congruo. Vbi
remittitur (inquit S. Doctor Augustinus lib. de
Praedest. SS. c. 12.) ad parvulos, & ad ipsum
Mediatorem Dei & hominum, hominem Christum
Iesum, omnis deficit praecedentium gratiam Dei hu-
manarum assertio meritum; quia nec illi ullis

bonis praecedentibus meritis discernitur à ceteris
ut pertineant ad liberatorem hominum; nec illi ullis
humanis praecedentibus meritis, cum & ipse sit homo,
liberator factus est hominum.

Et cap. 15. in principio sic scribit: Est
etiam praeclarissimum lumen praedestinationis & gra-
tia ipse Salvator, ipse Mediator Dei & hominum,
homo Christus Iesus: qui, ut hoc esset, quibus tandem
suis vel operum, vel fidei praecedentibus meritis, natu-
ra humana, quae in illo est, comparavit? Respon-
deatur quæso, ille homo, ut à Verbo Patri coeterno
in unitatem personae assumptus, filius Dei unigenitus
esset, unde hoc meruerit? Quod eius bonum quale-
cumque praecessit? Quid egit ante, quid credidit,
quid petivit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam
perveniret? Nempè ista omnia singulariter ad-
miranda, & alia, si quae eius propria verissime dici
possunt, singulariter in illo accepit humana, hoc est,
nostra natura, nullis suis praecedentibus meritis.

Sed numquid subsequenter meritis, aut
concomitantibus? Na omne meritum Christi
quandam infinitatem habet ab unionem hypo-
statica, sive à Verbo divino: ergo illam unionem
nullis omnino meritis accepit; cum me-
ritum debet praecedere praemium, saltem in
praesentia divina; jam autem Deus non praes-
cripuit merita Christi, antequam praesentet ipsum
Christum, nec enim prius potuit operari Chri-
stus, quam existeret, Quomodo ergo esse
Christi potuit fuisse praemium meritum
Christi?

Dices; debuit in natura Christi praecedere
gratia habitualis, per quam redderetur digna
assumptione, quae gratia non caruit actu suo,
qui posset dici meritum unionis hypostaticae;
praesertim cum & Angeli sancti acceperint
suam beatitudinem, ut nonnulli existimant,
propter merita futura, id est, propter mini-
stria impendenda circa homines. Quod autem
hoc non repugnet, patet in humanis; nam
Rex saepe dat militi arma in mercedem futuri
servitii militaris, quod ab illo expectat.

Respondeo ad primum, etiam illà sententiã
suppositã, quam tamen constat esse falsam, ne-
que illa gratia habitualis, neque actus ejus
habuit rationem meriti unionis hypostaticae,
quia hæc dignitas est quasi infinita; gratia au-
tem & actus ejus, nisi fundentur in illa unio-
ne, simpliciter sunt finita, & nullam prorsus
habent infinitatem, adeoque nullam omnino
proportionem, vel tantum congruam ad illud
praemium.

Ad illud de Angelis, Respondeo primò,
illam consequentiam communiter à Doctoribus
rejici, ut notat Scotus 2. dist. 5. q. 1. nu. 2.
idque propter diversas rationes: unam tantum
subseribo verbis Doctoris nostri: Præterea
(inquit ille) per hoc quod aliquis prævidetur bene
usus accepto, non meretur accipere illud; tunc enim
posset homo mereri primam gratiam, quia prævidetur
à Deo, dante eam, bene usus eò; & tunc gratia
non

abunde?

neque sub-
sequenter
aut conec-
mitantibus.

477.
Obiectio
duplex.

Responsio
ad 1.

478.
Responsio
1. ad 2.

Angeli non
acceperunt
suam beati-
tudinem
propter me-
rita propria
futura.

non esset gratia, quia esset ex meritis, licet non positis in effectu, tamen præsens. Igitur Angelus non meruit beatitudinem, si tantum habuit eam propter bonum usum præmium ipsius in obsequendo circa electos.

Secunda
responsio.

Respondeo secundò; utrumque sit de illa doctrina, seu merito Angelorum per subsequens ministerium, ex ea solum sequitur, meritum non oportere tempore præcedere præmium; requiritur nihilominus, quòd saltem ordine naturæ præcedat, id est, ita sit efficiens causa præmii, ut præmium non sit causa efficiens ipsius, licet sit causa finalis, ut contingit in Angelis; nam gloria ipsorum, non est efficiens causa meriti, sed gratia, quam Angeli non meruerunt; potèrò causa meritum Christi est ipsa gratia unionis, utpote sine qua gratia, Christus non foret Christus.

479.
Responde-
tur ad ex-
emplum
Regis den-
tis arma
militi.

Ad exemplum Regis, dantis arma militi; Respondeo, opera militis futura, non esse tribuenda armis & equo, tanquam principiis necessariis, sed magis industria & valori militis. Unde si miles pugnet istis armis, siue aliis, perinde est, adeoque per accidens contingit, quòd armis datis mereatur, & melius diceretur illa datio armorum, emptio operæ istius militis anticipatâ solutione, quàm collatio præmii intuitu subsequentium meritum.

Vel si non placet emptio, dicitur, esse liberalem donationem armorum sub spe boni usus, ita ut usus potius sit causa finalis, quàm meritoria. Hinc miles sit dominus armorum, siue postea illis bene utatur, siue non, quòd est contra rationem præmii; nam præmium non est debitum, nec aliquis acquirit jus ad præmium, nisi faciat opus ob quòd præmium constitutum est, id est, nisi sit dignus præmio, saltem in præsentia præmiantis, antequam illud ei conferat.

480.
Non est ea-
dem ratio
armorum,
& unionis
hypostaticæ.

Sed numquid quæ armorum, eadem est ratio Unionis hypostaticæ? Liqueat profectò ipsam esse omnimodò necessariam ad omne meritum Christi. Quomodo ergo potest esse præmium ejusdem meriti? Numquid operibus Christi fuit promissum præmium Unionis hypostaticæ? Non puto; quoniam promissio præmii, est obligatio rei in futurum dandæ, supposito opere meritorio, vel à parte rei, vel saltem in intentione seu præsentia præmiantis vel promittentis; jam autem implicat, quòd Deus prævideat opus meritorium Christi, ut suprâ diximus, antequam cognoscat Unionem hypostaticam à se datam; quòd non habet locum in merito Christi respectu antiquorum Patrum, nam illud prævidit, antequam cognovit gratiam antiquis Patribus propter illud dandam, ut proinde fuerint digni illo præmio in præsentia Dei, in qua jam tunc meritum Christi ipsis applicatum erat.

Conclusio.

Quæ cum ita sint, consecrarium videtur, gratiam justificationis nequaquam physicè ac

efficienter causate illam Contritionem, quæ est meritum congruum ejusdem gratiæ, id est, Contritionem charitate perfectam in homine peccatore, ne cogamur admittere principium meriti cadere sub meritum, non tantum de potentia Dei absoluta, sed etiam de lege ordinata. Quamquam enim gratia justificationis non sit principium efficiens absolute necessarium, tamen inviolabiliter secundum præsentem Dei ordinationem, ut Adversarii fatentur, efficit.

Si dixeris; Contritio charitate perfecta non meretur gratiam justificationis, non poteris dare aliam rationem tuæ assertionis, nisi, quia est effectus gratiæ justificationis, quòd est manifestè petere principium. Cæterò quoniam si peccatores per fidem cæterasque omnes dispositiones, quibus paulatim tempore procedente ad justificationem preparantur, merentur de congruo ipsam justificationem seu remissionem peccatorum, quidni etiam per Contritionem charitate perfectam, supposito quòd sit prior naturâ ipsâ justificatione, seu remissione peccatorum? Libertas adest, non deest honestas, imò nec supernaturalitas & promissio in promptu est. Quid aliud requiritur?

Quòd libera sit, vel satis declaratur ex voluntaria susceptione gratiæ & donorum, quæ in justificatione infunduntur; voluntaria enim non esset illa susceptio, nisi homo liberè se ad illam disponeret; ultima autem dispositio est Contritio charitate perfecta, vel Attritio cum Sacramento. Hanc dispositionem (inquit Trident. sess. 6. c. 7.) seu preparationem justificationis ipsa consequitur, quæ non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum.

Aliæ duæ conditiones non indigent novâ probatione. Tantum ostendo ex D. Augustino fidem peccatoris mereri remissionem peccatorum. Ita scribit Epist. 106. Si quis dixerit, quòd gratiam bene operandi fides mereatur, negare non possumus, imò verò gratissimè consuemur. Et ut scias de quo merito loquatur, scilicet de merito congruo, actutum subjungit: Hanc enim fidem volumus habere, quâ impetrent charitatem, quæ sola verè bene operatur. Fides ergo meritum est, sed impetratorium, id est, congruum; utpote cujus effectus maximè pendet ex liberalitate dantis.

Hinc scriptum reperio apud eundem S. Doctorem Epist. 105. Possunt quidam dicere (Pelagiani) remissionem peccatorum esse gratiam, quæ nullis præcedentibus meritis (condignis) datur. Quid enim habere boni meriti (condigni) possunt peccatores? Sed nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est (id est, sine merito congruo, quòd simpliciter non vocatur meritum, & ideo addit ly aliquo) si fides hanc impetrat. Neque enim nullum est meritum fidei, quâ fide ille dicebat: Deus propitius est mihi peccatori, & descendit in misericordiam.

casu merito fidelis humilitatis (puta, Contritio- nis charitate perfecta, quæ sola tunc temporis erat remedium justificativum) quoniam qui se humiliat, exaltabitur.

481. Obiicitur quod dicitur in Epist. 106.) si ex fide, quomodo gratis? Quod enim fides meretur, cur non potius reddatur quam donatur? Non dicat ista homo fidelis, quia cum dixerit, ut mereat iustificationem habeo fidem: respondetur ei: Quid enim habes quod non accepisti? Cum ergo fides impetrat iustificationem, sunt unicuique Deus partitus est etiam ipsius fidei mercedem, non gratiam Dei aliquid meriti præcedit humani, sed ipsa gratia meretur augeri, ut aucta mereatur perfecti, comitante non ducente, post seque non præstia voluntate.

Si ergo iustificatio est præmium, nequit præcedere Contritionem charitate perfectam; iam enim hæc Contritio nihil daret, quod antea præmiatus non habuisset, quod destruit rationem præmii; nam præmium debet esse aliquid ultra illud, quod supponitur habere in suis bonis, qui enim præmiatur, debet fieri ditior.

482. Obiicitur quod dicitur in Epist. 106.) si ex fide, quomodo gratis? Sed quid ad hæc Adversarii? Respondent primò, Contritionem dupliciter posse spectari, imprimis quatenus procedit à gratia, & sic, inquam, non est dispositio ad gratiam. Deinde quatenus efficitur à libero arbitrio, & ut sic est dispositio.

Sed contra, vel per gratiam intelligunt habituales, & manifestè petunt principium, nam hoc est quod queritur, an Contritio procedat efficienter ab habitu gratiæ; vel accipiunt gratiam actualem, & sine hac non efficitur Contritio charitate perfecta à libero arbitrio, sed ut sit ultima dispositio ad gratiam, debet physicè procedere ab utroque, debet enim esse actus supernaturalis in substantia, ut suppono ex alibi dictis; ergo si est dispositio, quæ procedit à libero arbitrio, etiam erit dispositio, quæ procedit à gratia actuali.

Ideo respondent secundò, Contritionem charitate perfectam, & gratiam iustificantem esse sibi invicem causas in diverso genere causæ, videlicet ut Contritio sit causa gratiæ in genere causæ materialis, gratia verò sit causa Contritionis in genere causæ efficientis, quod non repugnare declarant exemplo: nam apertio, inquam, fenestriæ pendet ab ingressu venti in genere causæ efficientis, & vicissim ingressus venti pendet ab apertione in genere causæ dispositivæ sive materialis. Sed nisi per aliam fenestram evadant, conclusi sunt.

Enimverò apertio fenestriæ nullo modo pendet effectivè ab ingressu venti, sed à qualitate impulsiva, quam ventus non ingressu suo, sed occurssu & contactu imprimit fenestriæ, adeò ut celi ventus non ingrederetur, modò

impulsu imprimere, adhuc fenestra aperiretur, sicut possunt alia corpora impellere fenestram, & aperire absque ingressu.

Præterea, ingressus venti non pendet ab apertione fenestriæ tamquam dispositione seu causa materiali, cum non sint in eodem subiecto, quippe motus venti est in vento, motus autem fenestriæ in fenestra; veluti universim motus est in mobili: jam verò proxima dispositio & forma debent esse in eodem.

Neque ideo ingreditur ventus, quia aperitur fenestra, sed è converso, ideo aperitur fenestra, quia ventus ingreditur. Siquidem ventus ingrediendo aperit, sicut peccatum ingrediendo expellit gratiam.

Nec dixeris, major virtus requiritur, ut ventus ingrediatur clausâ fenestram, quàm apertâ; nam etiam requiritur major virtus ut peccatum ingrediatur, manente gratiâ: ergo ablatio gratiæ est causa peccati, negatur Consequentia. Similiter major virtus requiritur, ut ponatur anima equi sine suis passionibus; ergo passiones sunt causa, Consequentia non valet.

Igitur major virtus requiritur, ut ventus ingrediatur clausâ fenestram, id est, requiritur virtus magis absoluta à necessitate causandi illa, quæ ordinariè priori actioni conjunguntur, ut enim ventus ingrederetur clausâ fenestram, deberet fenestram penetrare contra legem ordinatam Dei; auferas illam legem, & tam faciliter intrabit ventus clausâ fenestram, quàm apertâ.

Stante autem illâ lege major virtus requiritur, quia ubi solùm deberet unum effectum causare, scilicet motum, & ubi proprium, jam insuper motum fenestriæ seu impulsu in illa, qui propriè, ut dixi, est causa apertionis, non verò, ipse ingressus venti. Igitur exemplum istud ineptum est ad declarandum, quòd causæ diversorum generum possunt sibi invicem esse causæ quoad esse simpliciter.

Dico, Quoad esse simpliciter, nam possunt aliqua sibi invicem esse causæ quoad esse secundum quid, idque dupliciter. Primò, quoad esse diminutum, ut Scotus loquitur, nempe quoad esse intentionale, vel quoad esse intentionem; quo pacto Philosophus 2. Phyl. 3. & 5. Metaphyl. 7. docet causam efficientem, & finem esse sibi invicem causas; finis enim quoad esse suum reale pendet ab efficiente; efficiens autem pendet à fine quoad motionem metaphoricam, à fine, inquam, secundum esse cognitum finis: & consimiliter finis pendet simpliciter à mediis; media autem non pendet à fine, nisi quoad esse intentionem, quia nimirum sunt volita propter finem.

Secundò, possunt causæ sibi invicem esse causæ quoad causalitatem: sic namque omnis causa secunda in causando pendet à materia seu præjacenti subiecto, & vicissim materia & forma quoad suam causalitatem, quæ est unio, pendent

Ingressus venti non pendet ab apertione fenestriæ tamquam dispositione.

Non ingreditur ventus, quia aperitur fenestra, sed è converso.

486. Obiicitur solvitur.

Quare requiritur major virtus ut ventus ingrederetur clausâ fenestram.

487. Possunt aliqua sibi invicem esse causæ quoad esse secundum quid. Primò quoad esse diminutum.

Secundò quoad causalitatem.

pendent à se invicem, & ab agente efficiente unionem: at verò secundum esse simpliciter, id est, secundum physicam & realem existentiam, non potest esse utrumque, & mutua dependentia inter causas, quia, ut superius dixi, idem esset simpliciter prius & posterius seipso, & causa & effectus sui ipsius.

488. Forma non dependet à suis dispositionibus quoad esse simpliciter.

Quapropter si vera est sententia illorum Philosophorum, qui dicunt, in corruptione substantiae fieri resolutionem usque ad materiam primam, ita quod omnes proprietates seu dispositiones geniti, adveniant cum ipsa forma geniti, & ab ea efficienter pendeant, non potest forma vicissim ab illis pendere quoad suum esse simpliciter, sed solum quoad esse secundum quid, quatenus forma est quoddam medium ad proprietates, & medium quoad esse intentum pendet à fine; adeoque proprietates illae non erunt dispositiones ad formam, sed erunt dispositiones formae seu potius compositi, dispositiones autem, quae praecurrunt generationem, erunt dispositiones ad formam, id est, haec erunt dispositiones antecedentes, istae concomitantes.

Pariterque ratiocinandum est in opposita sententia (quae docet, non in omni corruptione substantiae fieri resolutionem usque ad materiam primam) videlicet, proprietates seu dispositiones permanentes, eo ipso quo permanent, non amplius esse dispositiones ad formam, sed magis dispositiones compositi; adeoque in quantum tales conservari posse à forma substantiali, ad quam antea disponebant, nunc autem amplius non disponunt.

489. Cur aqua recuperet frigiditatem deperditam.

Ex quo fit, ut aqua recuperet frigiditatem suam, quam perdidit, non quasi frigus, quod erat dispositio ad formam aquae quae talis, efficienter causetur ab ipsa forma, sed quod postea, vel novum frigus à forma jam introducta causetur, vel antiquum conservetur; quae sanè nova productio, aut conservatio, non praesupponit pro priori naturae temperamentum qualitatum existens actu, sed dumtaxat temperamentum, sive ultimam dispositionem antea extitisse, & nunc non adesse aliquid agens fortius, cui debeatur ejusdem temperamenti destructio: his quippe stantibus, Deus ut auctor naturae solet conservare formam, quae pro signo posteriori conservat antiquum temperamentum, vel novum producit; sine quo temperamento licet forma non possit manere, non tamen propterea illud ipsum est causa formae efficiens; veluti forma non potest manere sine suis passionibus, quae ex illa naturaliter emanant, estò propterea passiones illae non sint causae efficientes ipsius formae.

490. Non valet haec Consequentia: Hoc non esset, nisi illud esset; ergo hoc pendet ab illo tamquam à causa, vel certè ut à priori. Numquid quia materia non esset, nisi esset quantitas, ideo materia dependet à quantitate

tamquam à priori? Nonne expulsio gratiae justificantis, & introductio peccati mortalis, necessariam ad invicem habent connexionem? Quis propterea asserit: introductionem peccati dependere ab expulsiōne gratiae tamquam à priori?

Sanè Concilium Tridentinum sess. 6. c. 11. ait: Deus sua gratia semel justificatos non deserit, nisi ab eis prius deseratur. Quod si intelligas de gratia habituali, sive actuali, perinde est ad praesens propositum. Nam si introductio peccati pendet tamquam à priori à subtractione gratiae, sive actualis, sive habitualis, jam Deus prius deserit suam gratiam semel justificatos, quam ipsi deserant Deum.

Consequenter licet introductio v. g. caloris sit causa expulsiōnis frigoris, non tamen è converso, quamvis si frigus non recederet, calor non introduceretur: hoc enim tantum arguit necessariam connexionem, ratione cujus valet argumentum à negatione Consequentis ad negationem Antecedentis; v. g. si non est fumus non est ignis; si non est risibile non est rationale; & tamen fumus non est prior igne, nec risibile rationali.

Introductio ergo caloris causat in genere causae formalis expulsiōnem frigoris, vel tamquam effectum primum, si esse calidum sit formaliter non esse frigidum, ita ut per absolutam potentiam non se mutuo compatiatur in eodem subjecto in gradibus intensis; aut certè tamquam effectum secundarium, quatenus Deus ad productionem caloris in aqua, definit frigus ibidem conservare.

Haec ergo ad propositum nostrum applicando dicimus, quod dispositiones ad justificationem, inter quas numeramus Contritionem charitate perfectam, seu actum, qui est Contritio charitate perfecta, cum non sint è numero earum dispositionum, quae consequuntur formam, id est, gratiam habitualement, utpote quae sine illis permanet, sed quae antecedunt; quod, inquam, hujusmodi dispositiones non possint intelligi effectivè procedere ab ipsa gratia justificante quoad suum esse simpliciter, quamvis pendeant ab ea ut à fine, quae est dependentia secundum quid. Atque haec satis superque contra secundam responsionem Adversariorum.

Venio ad tertiam, quae talis est: Gratia justificans ut infusa, est prior actu Contritionis charitate perfecta, ut verò recepta, est posterior; & priori modo Contritio est effectus gratiae justificantis, posteriori verò modo Contritio est causa dispositiva ad eandem gratiam justificantem.

Sed contra; gratia justificans non est causa physica & realis alicujus effectus, nisi ut recepta in subjecto: quippe physicè & realiter causare non potest, nisi existat physicè & realiter; non existit autem physicè & realiter, nisi ut recepta in subjecto: ergo non sola infusio, sed etiam

Ab illo deo pendet tamquam à priori. Expulsiō gratiae non est causa introductio, nisi peccati mortaliter in illa.

491. Expulsiō frigoris non efficitur à introduciōne caloris.

Introductio caloris est causa formalis expulsiōnis frigoris.

492. Conciutio.

493. Quia receptio ad veritatem.

493. Tertio responsio ad adversarium.

Impugnatio primò.

Gratia non existit physicè nisi ut recepta.

etiam receptio gratiae ordine naturae seu causalitatis deberet esse prior ipsa Contritione. Adde, quod infusio gratiae, & receptio, non sine causalitatis in re distinctae, sed una & eadem, essentialiter involvens ordinem tam ad subiectum, quam ad agens; quia non est aliud quam productio gratiae in subiecto, id est, productio gratiae, & ejus unio, seu productio unionis gratiae cum anima. Receptio autem, quid aliud est quam unio? Ergo non potest intelligi gratia justificans ut infusa, quin simul intelligatur ut recepta; ergo non potest esse ordo naturae inter infusionem, & receptionem, alioquin idem erit natura prius seipso.

Denique Concilium Tridentinum, sess. 6. c. 7. docet unicuique infundi gratiam justificantem juxta propriam ejus dispositionem: *Deum, inquit, unico formalis causa (justificationis) est iustitia Dei, non quae ipse infusus est, sed quae nos iustos facit; quae videlicet ab eo donata renovatur spiritu mentis nostra, & non modo reputatur, sed vere iusti nominamur, & sumus, inquit in nobis recipientes uniusquique suam secundam mensuram, quam Spiritus sanctus partitur (id est, infundit) singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem.*

Si ergo Contritio charitate perfecta disponit ad receptionem gratiae, etiam disponet ad infusionem; cum nullibi Concilium distinguat inter dispositiones ad infusionem, & ad receptionem gratiae: ergo si gratia ut recepta est posterior Contritione, etiam erit posterior ut infusa.

Respondent Adversarii quarto, Contritionem non emanare effectivè à gratia habituali, quae est in essentia animae juxta doctrinam D. Thomae, sed effici ab habitibus charitatis & reliquarum virtutum, quae subiectantur in potentis animae, & sub hac consideratione Contritionem posse esse dispositionem ad gratiam sanctificantem; procedere autem effectivè à virtutibus, & ad istas virtutes non esse dispositionem.

At contra, Contritio charitate perfecta non tantum est dispositio ad gratiam justificantem (si est distincta ab habitu charitatis, quod non puto) sed etiam ad ipsas virtutes, ut aperitissimis verbis docet Tridentinum sess. 6. c. 7. in principio. *Hanc dispositionem seu preparationem iustificatio ipsa consequitur, quae non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renovatio interiorum hominum per voluntariam susceptionem gratiae & donorum.*

Dubitas quae sint ista dona? Concilium eodem capite ista enumerat dicens: *Vnde in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum haec omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum cui inseruntur, fides, spes, & charitatem.* Si ergo Contritio disponit ad gratiam, etiam

disponet ad illas virtutes, quae supposita distinctione gratiae ab illis, quasi quaedam proprietates ab ipsa gratia emanant seu ipsam gratiam consequuntur.

Ecc e responsiones Adversariorum cardinibus suis luxatae. Nunc videmus cannabinos pedes, quos si bident suae sententiae, & quibus illam gestunt stabilire. Probant ergo suam doctrinam: quia talis mutua causalitas non est in peccabilibus; cum itaque convenientius sit causam secundam perfici per aliquod habituale intrinsecum, dicendum est Contritionem charitate perfectam, per quam homo perficitur, causari ab habitu charitatis.

Antecedens probatur; quia simul tempore existunt Contritio charitate perfecta, & habitus charitatis. Confirmatur, quia in generatione naturali ultima dispositio causalitatis à forma substantiali, ad quam disponit, ergo similiter in generatione supernaturali.

Et hinc est quod D. Augustinus tract. 74. in Joan. super illa verba Joan. 14. v. 15. *Si diligitis me mandata mea servate &c.* ait: *Quomodo diligis (Christum) ut eum (Spiritum sanctum) accipias, quem nisi habeamus, diligere non valemus. Aut quomodo mandata (Christi) servabimus, ut eum (Spiritum sanctum) accipiamus, quem nisi habeamus, mandata servare non possumus? An forte praecedit in vobis charitas, quae diligimus Christum, ut diligendo Christum cuiusque mandata faciendo, mereamur accipere spiritum sanctum, ut charitas non Christi, quae iam praecesserat, sed Dei Patris diffundatur in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui datus est nobis? Perversa est ista sententia, qui enim se Filium diligere crederet, & Patrem non diligit, profecto nec Filium diligit, sed quod sibi ipse confinxit.*

Et post pauca: *Quomodo igitur diligebant (Apostoli) nisi in spiritu sancto? Et tamen eis prius imperatur, ut diligant eum, & eius mandata conservent, ut accipiant spiritum sanctum, quem nisi haberent, profecto diligere, & mandata servare non possent. Restat ergo, ut intelligamus spiritum sanctum habere qui diligit, & habendo mereri ut plus habeat, & plus habendo plus diligit.*

Concordat Concilium Arausicum II. cap. 4. dicens: *Si quis ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum expectare contendit; non autem ut etiam purgari velimus, per sancti Spiritus infusionem & operationem in nos (aliàs in nobis) fieri consecratur, resistit ipsi Spiritui sancto per Salomonem dicenti: Preparatur voluntas à Domino; & Apostolo salubriter praedicanti: Deus est qui operatur in vobis, & velle, & perficere pro bona voluntate. Per infusionem autem significant Concilia donum habituale.*

Denique Christus Joannis 15. vers. 5. ait: *Ego sum vitis vos palmites; qui manet in me & ego*

496. Ratio, quae Adversarii probant suam sententiam.

497. Confirmatur auctoritate D. Augustini.

498. & Concilium Araul.

Philipp. 2. v. 13.

Item ipsum Christi Joann. 15.

ego in eo, hic fert fructum multum, quia sine me nihil potestis facere. Quibus verbis videtur significari, non posse nos efficere ipsam dispositionem ad justificationem, nisi per ipsam formam justificantem, qua tamquam palmitem adhaeremus Christo, & ejus gratiam participamus. Haec sunt praecipua fundamenta sententiae Thomistarum.

499. Respondeatur ad rationem,

Sed quantum ad primum, credo ex dictis liquidum constare, talem mutuam causalitatem, si non sit evidenter impossibilis, saltem non esse manifeste possibilem, est. Contritio charitate perfecta sit ultima dispositio simul tempore existens cum forma, id est, gratia justificationis seu habitu charitatis, ad quem disponit.

Non apparet major repugnantia in eo quod idem sit prius & posterius tempore respectu ejusdem, quam quod sit prius & posterius natura.

Sanè non apparet major repugnantia in eo, quod idem sit simpliciter prius tempore & posterius respectu ejusdem, quam quod sit simpliciter prius & posterius naturam seu causalitate respectu ejusdem; nam ideo primum repugnat, quia si hoc est prius tempore illo; ergo prima duratio hujus, fuit ante primam durationem illius: si verò hoc est posterius illo; ergo prima duratio hujus, est post primam durationem illius, quae est manifesta implicancia.

Consimiliter autem si hoc est prius naturam illo: ergo primus conceptus hujus rei, est ante primum conceptum illius rei; si verò hoc est posterius naturam illo: ergo primus conceptus hujus, est post primum conceptum illius; ergo primus conceptus hujus rei, est ante, & non ante primum conceptum illius rei.

500. Quid sit prioritas & posterioritas naturae.

Enimverò prioritas & posterioritas naturae non est aliud, quam independentia hujus ab illo ut à priori, & dependentia illius ab hoc. Sic Sol est prior naturam illuminatione, quamvis sint simul tempore, quia illuminatio pendet à Sole, & non è converso Sol ab illuminatione; unde & Sol potest concipi perfecte existere sine illuminatione, non è converso illuminatio sine Sole.

Obiectio.

Solvitur.

Si obijcias; homo existens non potest concipi sine ubicatione reali, & tamen ubiatio est posterior naturam. Respondeo, me solum concipere, hominem existentem exigere talem ubiacionem, non tamen de facto habere. Nonne Deus cognoscit hominem existere, & ex illa cognitione juxta nostrum modum concipiendi movetur ad dandum illi passiones? Ergo in priori significatione videt hominem, non videndo passionem. Jam autem, quando cognosco effectum existere, non tantum cognosco, quod exigit aliquam causam, sed quod aliqua causa determinate eum causet. Potest ergo causa cognosci non cognito effectu, non ta-

men è contra, cognosci effectu non cognita aliqua causa, saltem in consulo, & in hoc consistit prioritas naturae.

Haud ignoro aliquos Recentiores dicere, non posse in Philosophia negari mutuam causalitatem; sed aliud est dicere, aliud probare: adferunt quidem plura exempla, in quibus existimant admittendam mutuam causalitatem, v.g. de duobus lignis sese invicem sustentantibus; praeterea de duobus carbonibus ignitis, qui se invicem fovent ac conservant calidos, ac resistunt fortius contrariis; item de illo homine, qui non vult movere dexteram, nisi simul moveat sinistram, & è contra; rursus de lapide projecto motu violento, ubi impulsus imprefus est causa motus, & rursus impulsus conservatur à motu; denique exemplum de exercitatione corporis & bona valetudine.

Sed quid dicam? Operam ludunt boni viri, si intelligant mutuam causalitatem physicam & realem secundum esse simpliciter, & pro eodem instanti temporis. Vide Lugonem hic disput. 81. sect. 8. per totam, & cum illum legeris, dices nobiscum, saltem non esse manifeste possibilem hujusmodi mutuam causalitatem, quod sufficit, ut eam in casu proposito negemus, ubi nulla adest necessitas eam asserendi, ut jam ostendo.

Nam illa necessitas vel oritur ex ratione, vel ex auctoritate; non ex ratione, quia alio non assignatur, nisi major convenientia aliqujus principii intrinseci habitualis; sed haec ratio nullius pili est: cum enim tota nostra justificatio sit supernaturalis, & dependeat à divina ordinatione, istud censetur magis conveniens in illo ordine, quod Deus ordinavit; ordinavit autem Contritionem; charitate perfectam, ut sit dispositio ad infusionem gratiae sanctificantis: quippe Deus inspirat homini Contritionem ut justificetur, & non justificat ut conteratur, ut patet ex dictis.

Quamquam ergo ex natura rei magis conveniens appareat, quod Contritio charitate perfecta producat à principio aliquo intrinseco habituali, puta ab habitu gratiae vel charitatis; equidem, quia peccator ex se indignus est tanto Dei beneficio, quo formaliter ex injusto fit iustus, & ex inimico amicus, ut sit haeres secundum spem vitae aeternae, convenientissimè dispositum fuit, ut tantum beneficium de congruo mereatur per actum ejusdem ordinis & qualitatis, scilicet per actum charitatis supernaturalem in substantia. Hujusmodi autem actum posse elici absque principio habituali, cum gratia actuali seu principio actuali, indubitanter asserimus.

Sicuti

501. Mutuam causalitatem...

502. Sed per se...

Nulli est necessitas...

503. Quare...

504. Quare...

505. Quare...

506. Quare...

507. Quare...

508. Quare...

509. Quare...

510. Quare...

Sicuti ergo non infunditur habitus fidei homini adulto ante primum actum fidei, quamvis hoc videatur ex natura rei convenientius, neque habitus spei ante primum actum spei, Deo sic volente, ut homo voluntarie se disponat ad receptionem illorum habituum supernaturalium per actum ejusdem ordinis & qualitatis, ita indubitanter asserimus, Deum non infundere habitum gratiae seu charitatis, nisi antecederet homo, capax propriae voluntatis, se disponat ad receptionem illius habitus per liberum actum charitatis extra Sacramentum, vel in Sacramento per actum spei.

Igitur Contritio charitate perfecta, charitate, inquam, non habituali, sed actuali, secundum alibi dicta, est propter justificationem tamquam effectum seu premium, & non est effectus justificationis quoad esse simpliciter. Cujus ergo est effectus? Gratiae actualis. Et verò de gratia actuali efficaci intelligo sequentes sententias, desumptas ex diversis libris D. Augustini, post Apostolum praecipui Praedicatoris praedestinationis & gratiae.

Certum est, inquit ille, nos facere eam facimus, sed ille (Deus) facit, ut faciamus praebendo vires efficacissimas voluntati. Gratia enim efficax, qua oculis humanis cordibus divina largitate tribuitur, à nullo duro corde respuitur, ideo quippe tribuitur, ut cordis duritia primitus auferatur; sicq; hominis agit sensum, ut legi & doctrinae accommodet assensum. Illa homines aguntur ut agant, non ut ipsi nihil agant. Agis itaque & ageris, & tunc bene agis, si à bono ageris; spiritus enim Dei, qui te agit, ageribus adiutor est, eos ad se ipsum omnipotentissimam facilitate convertens, ac volentes ex nolentibus faciens. Quis namque tam impie despiat, ut dicat, Deum malas hominum voluntates quas voluerit, quando voluerit, ubi voluerit in bonum non posse convertere? Hoc nisi credamus, peccatorem ipsum nostra fidei confessionis initium, quod nos in Deum Patrem omnipotentem credere confitemur.

Quando rogavit ergo Christus, ne fides Petri desiceret, quid aliud rogavit, nisi ut haberet in fide libertinam, fortissimam, invictissimam, perseverantissimam voluntatem? Ecce quem admodum secundum gratiam Dei, non contra eam libertas defenditur voluntatis. Voluntas quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia perit libertatem, & ut perseveret delectabilem perpetuam & insuperabilem fortitudinem. Porro si nullus Christianus dicere audebit, non miserentis est Dei, sed volentis est hominis, ne Apostolo aperitissime contradicat; restat ut propterea rectè dictum intelligatur: Non volentis, nec currentis, sed miserentis est Dei, ut totum Deo detur, qui hominis voluntatem bonam & preparat adjuvandam, & adjuvat preparatam.

De hac preparatione, ut ad propositum nostrum veniamus, intelligi potest, immo debet Concilium Arausicanum supra ab Adversariis adductum, ut patet ex istis verbis: *Resistit ipsi Spiritui sancto per Salomonem dicenti: Preparatur voluntas à Domino.* Et verò hanc preparationem per Spiritus sancti infusionem seu operationem in nobis fieri, cum Ecclesia Catholica confitemur, & per illam fieri confitemur, ut purgari velimus à peccato.

Quod autem additur supra ad verba Concilii: *Per infusionem Concha significare donum habituale*, hoc verum est, quando res de qua tractatur, & alia circumstantia talem postulat significationem, v. g. quando queritur, in quo consistat nostra justificatio, an in actu aliquo libero nostrae voluntatis, puta in actu charitatis, an verò in dono Dei permanente & stabili, puta in habitu charitatis; nam illud propriè infunditur à Deo, quod ab ipso solo causatur in nobis, constat autem actum fidei, spei & charitatis non causari in nobis à solo Deo, sed partialiter per cooperationem liberi arbitrii.

Quando ergo Concilium Trident. sess. 6. cap. 7. dicit: *Id tamen in hac impii justificatione fit, dum eisdem sanctissima passim merito per Spiritum sanctum charitas Dei diffunditur in cordibus eorum qui iustificantur, atque ipsis inhaeret: unde in ipsa justificatione cum remissione peccatorum hac omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui inferitur fides, spes & charitatem &c. libenter admittimus Patres Concilii per infusionem ibi intelligere donum habituale; tum quia actus fidei, spei & charitatis minus propriè infunduntur à Deo; tum quia constat non solum parvos, sed etiam adultos de facto justificari, tamen in ipso instanti justificationis non eliciant actum fidei, spei, & charitatis; tum denique quia in eodem cap. asserit: *Efficacis (causa justificationis) miserentis Deus &c. tacitè innuens solum Deum esse causam efficientem, quod fallum esset, si justificatio formaliter foret actus liber voluntatis.* Igitur ex subjecta materia planè colligitur, Tridentinum loqui de dono habituali fidei, spei, & charitatis, & non de dono gratiae actualis.*

Contrarium colligitur non tantum ex materia subjecta, sed etiam ex ipsis verbis Concilii Arausici. Nam disputat ibi Concilium contra Pelagium & ejus reliquias, asserentes hominem solis naturae viribus sine auxilio gratiae actualis posse accipere remissionem peccatorum, adeoque tantum voluit definire, quod nec preparari quidem possumus ad justificationem seu remissionem peccatorum accipiendam sine infusione & operatione

505. Explicatur verba Conc. Arausici de gratia actuali.

506. Explicatur Conc. Trident. de dono habituali.

Haece explicatione colligitur ex subjecta materia.

507. Explicatio Conc. Arausici de gratia actuali ex ipsis verbis.

Quid sit gratia accipiendi.

Spiritus sancti in nos: id est sine gratia praeveniente sive preparante, quam constat non esse donum habituale, sed tantum actuale, puta piam cogitationem intellectus, pium motum indeliberatum voluntatis, v. g. timoris, spei, delectationis &c.

Quibus nominibus eam appellat D. Aug.

Atque hanc motionem voluntatis S. Augustinus diversis in locis diversimodè appellat. Aliquando enim vocat, Spiritum charitatis, inspirationem charitatis, vel dilectionis, vel amoris divini, subinde, bonam concupiscentiam, cupiditatem boni, interdum, condelectationem, suavitatem, incandescitatem, voluptatem; denique frequenter illam nominat, delectationem iustitiae. De illa ergo intelligendum est Concilium Araus.

508. Conc. Araus. non utitur solo verbo infusionis.

Unde etiam non utitur solo verbo infusionis, sed inquit: Per Spiritum sancti infusionem & (id est, seu) operationem, quã scilicet in nobis sine nobis liberè cooperantibus excitat huiusmodi pios motus, quibus disponimur seu preparamur ad accipiendam remissionem peccatorum.

Non est necessaria gratia habitualis ut velimus purgari à peccatis.

Et sanè quis Theologus dixerit, ut homo velit purgari à peccatis, necessariam esse gratiam justificationis seu habitum infusum charitatis, estò ut de facto purgaremur, foret necessaria? Et tamen de illa pravia voluntate loquitur Concilium, ut patet ex ipsis verbis.

509. Verba Sancti Augustini supra ab Adversariis objecta explicantur de gratia actuali.

Adhuc dubitas, quomodo intelligenda sint verba D. Augustini ab Adversariis superius objecta? Intellige, si placet, de gratia actuali praeveniente & cooperante. De qua etiam videri possit locutus Sanctus Prosper Respons. 8. ad cap. Gall. ibi: Cum ducemur quatuordecim sacerdotibus (quorum constitutionem contra inimicos gratia Dei totus mundus amplexus est) veraci confessione, quemadmodum ipsorum habet sermo, dicamus, gratiam Dei per Iesum Christum Dominum, non solum ad cognoscendam, verum etiam ad faciendam iustitiam nos per actus singulos adiuvare: ita, ut sine illa nihil vere sanctae pietatis habere, cogitare, dicere, agere valeamus. Neque has dona ita ex Deo esse opinemur, ut quia ipse natura nostra Auctor est, per conditionem iam hac contulisse videatur. Quia de die quidem ab initio hanc homini facultatem; sed omnes eam in illo amisimus, in quo omnes peccavimus.

Vitiam verba Sancti Prosperi,

& alia verba S. Aug.

Similem expositionem videntur recipere hæc verba D. Augustini ex lib. de Spir. & litt. cap. 3. Nam neque liberum arbitrium (post peccatum) quidquam nisi ad peccandum valet, si lateat veritatis vis. Et cum id quod agendum, & quo mendum est, caperit non latere, nisi etiam deleat & ametur (per gratiam praevenientem) non agitur, non suscipitur, non bene (id est, non fructuose) vivitur (per gratiam adjuvantem) Vi autem diligatur, charitas Dei diffundatur in cordibus nostris non per arbitrium liberum, quod surgit ex nobis, sed per Spiritum sanctum, qui datus est nobis.

Si non placet hæc expositio, sed Augustinum vis intelligere de gratia justificationis, sive de dono habituali gratiae, quod infunditur in justificatione, tunc consequenter per opus bonum seu fructuosum debes intelligere opus meritorium de condigno, quod requirit in operante statum gratiae.

Alioquin, secundum Augustinum supra relatum, fides meretur remissionem peccatorum, illa autem stat absque dono gratiae habitualis; immo absque dono fidei habitualis, quamvis non absque dono gratiae actualis supplete vicem habitus, adeoque quoad efficientiam æquivalente; ut proinde sicuti ipse habitus fidei, spei & charitatis propriè dicitur diffundi in cordibus nostris per Spiritum sanctum, sic itidem propriè dicitur diffundi in cordibus nostris per Spiritum sanctum gratia illa actualis, quæ supplet vicem habitus, & cum potentia physice elicit actum supernaturalem fidei, spei & charitatis.

Rectè ergo dixit Augustinus: Quomodo diligimus (Christum) ut eum (Spiritum sanctum) accipiamus, quem nisi habeamus (vel per donum habituale, aut certè actuale æquivalente quoad efficientiam) diligere non valeamus? Ut omittam Augustinum hoc loco disputare de Apostolis, qui jam habebant Spiritum sanctum habitantem in cordibus suis per gratiam habitualem seu justificationem.

Iam itaque, inquit, Apostoli dicebant, Dominus Iesus, & si eo modo dicebant, ut non sibi dicerent ore consentientes, corde & factis non negantes, prorsus si veraciter hoc dicebant. procul dubio diligebant. Et infra: Iam itaque habebant Spiritum sanctum Discipuli, quem Dominus promittebat, sine quo eum Dominum non dicebant, nec tamen eum adhuc habebant, sicut eum Dominus promittebat. Et habebant ergo, & non habebant, qui quantum habendus fuerat, nondum habebant. Habebant itaque minus, dandus eis erat amplius: habebant occultè, accipiendi erant manifestè, quia & hoc ad manus donum sancti Spiritus pertinebat, ut eis innotesceret quod habebant &c.

Ex his facillima erit interpretatio verborum Christi Joan. 15. v. 5. Ego sum vitis, vos palmites &c. nempe similitudinem inter vitam & Christum, palmitem & nos, in eo solum consistere, quòd, sicut nihil fructus potest adferre palmes, nisi virtute influxà à vite, ita nec nos, nisi virtute à Christo derivatà; & sicut non potest palmes illum influxum recipere, nisi manserit in vite, ita nec nos, nisi in Christo manserimus.

Verumtamen quoad modum mansionis, & unionis non currit similitudo, iuxta illud communiter Receptum: Omnis similitudo claudicat; neque enim veluti palmes perfectè, & in facto esse adhæret viti, antequam influxum ejus recipiat;

510. Alia errorum verborum D. Aug.

511. D. Augustini Tract. 75. de apostolis qui non habebant Spiritum sanctum

debetur in veritate

512. Explicetur verba Christi

cipiat; ita & nos jam perfectè, & in facto esse (ut ita dicam) id est, per donum gratiæ habitualis debemus esse uniti Christo ad ejus infinitum recipiendum, sed sufficit quod inchoatè, & quasi in fieri incipiamus ei adherere per gratiam actualem, & actum charitatis ab ea eligentem, tamquam per ultimam dispositionem, ad habitualem charitatem, quã perfectè & permanentè in illo manemus, & operamur bona merita gratiæ, & gloriæ; merita, inquam, non tantum congrua, sed verè condigna, de quibus loquitur Tridentinum sess. 6. c. 16.

Omni enim ille ipse Christus Iesus tamquam caput in membra, & tamquam vitis in palmites in ipsos infusio sanguis virtutem infundat, quæ virtus (scilicet charitas habitualis) bonorum opera semper antecedat, & comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo gratia & meritoria de condigno esse possunt; nihil ipsi iustificatis amplius deesse credendum est, quò minus plene illis quidem operibus, que in Deo sunt facta, divine legi pro huius vite statu, satisfecisse, & vitam æternam suo etiam tempore, si tamen in gratia decesserint, consequendam verè (id est condignè) promeruisse censentur.

Ad aliam Scripturam desumptam ex Joan. Epist. 1. c. 4 v. 10. In hoc est charitas, non quasi nos dilexerimus Deum, sed quoniam ipse prior dilexit nos. Respondeo primò, Apostolum loqui de dilectione, quã Deus filium suum dedit pro nobis, secundum illud Joan. 3. v. 16 Sic Deus dilexit mundum, ut filium suum unigenitum daret. Colligo, quia prioribus verbis continuo subiungitur: Et misit filium suum pro peccatione pro peccatis nostris. Charissimi, si sic Deus dilexit nos, & nos debemus alterutrum diligere.

Respondeo secundo, prædestinationem in Scriptura facta appellari dilectionem, Rom. 9. v. 11. & sequentibus: Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali (ut secundum electionem propositam Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei: Quia maior servit minori, sicut scriptum est: Iacob dilexi (id est, prædeltinavi) Esau autem odio habui, id est, reprobovi.

Hinc apud D. Augustinum Epist. 106. sic lego: Sed quomodo, inquit (Pelagiani) non est iniquitas apud Deum, si diligendo discernit, quos merita operum nulla discernunt? Respondet autem Augustinus non negando dilectionem, sed allegando cum Apostolo misericordiam. Quid ergo dicemus (inquit Apostolus supra v. 14) non quid iniquitas apud Deum? Abst. Moysi enim dicit: Miserebor cuius misereor, & misericordiam præstabo cuius miserebor.

Ad quæ verba D. Augustinus supra: Quid nos (inquit) hic docuit, nisi ex illa massa primi hominis, cui merito mors deberetur, non ad merita hominum, sed ad Dei misericordiam pertineat, quod quisque liberatur; atque ita non esse iniquitatem apud Deum, quia neque permittendo, neque exigendo quod debetur, iniustus est? Ibi enim grata est indulgentia, ubi iusta posset esse vindicta. Et hinc evidenter apparet a pena debita liberato, & gratis iustificato, quantum beneficii conferatur, quod alter equaliter reus, sine patientis iniquitate puniatur.

Quis ergo audeat negare, prædestinationem divinam rectissime appellari dilectionem? Illa autem dilectione prior dilexit nos Deus. Qui (teste Apost. ad Ephes. 1. v. 3.) benedixit nos in omni benedictione spirituali in celestibus in Christo, sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti (non quia futuri eramus, inquit S. Augustinus lib. de Prædest. SS. c. 18.) & prædestinavit in adoptionem filiorum per Iesum Christum in ipsum secundum propositum, non nostrum, sed voluntatis suæ, in laudem gloriæ gratiæ suæ, non in laudem gloriæ meritorum nostrorum.

Hinc ipsa Veritas Christus ait Joan. 6 v. 44. Nemo potest venire ad me, nisi Pater qui misit me traxerit eum. Non ait (inquit D. Augustinus lib. 1. contra 2. Epist. Pelag. c. 19.) duxerit, ut illic aliquo modo intelligamus præcedere voluntatem. Quis trahitur si iam volebat? Et tamen nemo venit, nisi velit. Trahitur ergo miris modis ut velit, ab illo, qui novit intus in ipsis hominum cordibus operari, non ut homines, quod fieri non potest, nolentes credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.

At, interrogat idem S. Doctor l. 2. contra litt. Petil. cap. 84. Quomodo attrahit, Deus Pater ad Filium homines, si dimittit eos in libero arbitrio, hoc est, ut quis quod voluerit, eligat? Et tamen utrumque verum est, sed intellectu hoc penetrare pauci valent.

Liquet ergo Deum diligere hominem non tantum per infusionem doni habitualis, videlicet habitus gratiæ seu charitatis, sed etiam per infusionem gratiæ actualis, quæ prorsus necessaria est ad diligendum Deum, sicuti oportet ut homini peccatori justificationis gratia conferatur.

Ex quibus omnibus, ut finem imponamus huic Conclusioni & Sectioni, meo iudicio manifestè inferitur, mutua causalitatem Contritionis, & gratiæ habitualis secundum esse simpliciter pro eodem instanti temporis, neque evidenter esse possibilem, neque ullo pacto necessariam, ad eoque miminè discernendam. Sequitur

